

D • N

8/1 1950

## Rysskrediten efter tre år

I november 1946 genomdrev regeringen avtalet om kredit på tusen miljoner till Ryssland under en period av fem eller sex år; oppositionens flertal gick med på förslaget, ehuru kreditbeloppet ansågs för högt — delvis utan tvivel för att kunna påverka direktiven för avtalets tillämpning. På regeringshåll prisades avtalet som en stor insats; då USA inom kort genom en fruktansvärd kris skulle bli ur stånd att köpa svenska produkter, kunde vi få sända dem till Ryssland i stället, importen från Ryssland och handelsförbindelserna över huvud skulle stimuleras genom krediten, svenska folket komme inte att behöva "dra in ett enda hål på svängremmen" för avtalets skull.

Redan fyra månader senare infördes de stora importrestriktionerna — en dementi i handling av det prat som ackompanjerat avtalsförslaget. Det blev inte USA som var ur stånd att köpa av oss, det blev vi som inte kunde köpa i Amerika. En avsevärd del av de produkter som vi kunnat använda till export för kontantbetalning måste skickas till Ryssland för att betalas efter 15 år; vi måste till och med av våra knappa dollartillgångar köpa maskiner i USA för att kunna producera varor för rysk räkning. Avtalet förvandlades på en gång från ett mästerverk, som man skröt av, till ett misstag, som erkändes genom skamsen tystnad eller oroliga bortförklaringar. Så förhöll det sig alltså med den statsledningens förmåga att förutse och planera, som genom näringslivets dirigerande skulle få föra oss mot härliga

Överallt mottogs med glädje uppgifterna om att miljardkrediten inte utnyttjades — företagen slöt inte i avsedd utsträckning de försäljningskontrakt som förutsågs i kreditavtalet och som den svenska staten skulle klarera. På sommaren 1948 hade dylika kontrakt inte kommit till stånd för mer än 280 miljoner. Man utgick från att beloppet inte skulle bli nämnvärt större; i ett betänkande om våra utlandskrediter i juni detta år fastslog utrikesutskottet enhälligt att det vore "utomordentligt angeläget att undvika en ökning av vår redan avsevärda kreditbelastning", och ingen sade emot då flera talare tolkade dessa ord som en klar varning mot ytterligare kreditgivning åt Ryssland inom avtalets ram. Hela regeringspressen försäkrade i anslutning till de ledande ministrarna att avtalet nu var ett avslutat kapitel. Över de 280 miljonerna skulle man inte komma; de politiker och tidningar som fortfarande yppade oro beskylldes

för illvilja mot regeringen och den ryska handelspartnern.

Dock fanns anledning till oro. Regeringens representanter förklarade visserligen att avtalet reviderade sig självt, men de vägrade att godta den tolkning av utrikesutskottets junibetänkande som utan meningsskiljaktigheter hävdats i riksdagen. Den ryska radion mullrade på sommaren 1948 för att tvinga till nya ansträngningar att fullfölja kreditavtalet; man talade om att "de reaktionära svenska kretsarna" hindrade handelskontrakt. Dessa företeelser föränledde Dagens Nyheter att uttrycka farhågor för att kreditbeloppet efter valen till andra kammaren skulle ökas — en tanke som möttes med ursinniga förnekanden på regeringshåll.

Nu har ökningen skett. Av de 280 miljonerna har blivit 400 miljoner. Denna ökning är så stor att ingen kan tala om en liten jämkning, förutsedd i debatten år 1948. Hur kommenteras då denna utveckling av socialdemokratin? I stort sett saknas kommentarer, det bör först och främst understrykas; tystnaden är den naturliga förvarspositionen i detta läge. Men det lilla som sägs är betydande. Ryssavtalet är en belastning, förklarar man; emellertid "tynger oss olägenheterna inte till jorden" (Aftontidningen); det är inte "klargjort om belastningen är större än vi rimligen kan bära" (Arbetarbla-

det). Miljardkrediten försvaras alltså med hänvisning till att dess följder inte är direkt katastrofala; så har det gått med mästerverket av år 1946. Det betonas också att krediten inte är en stor post i jämförelse med åtskilliga andra. Räcker det inte att de redan utlovade 400 miljonerna är vida mer än vi fått genom Marshallhjälpen och ungefär lika mycket som vad vi under ett år ger ut för import av frukt, kaffe, bensin och koks?

Man går däremot inte in på utrikesutskottets av riksdagen godkända uttalande år 1948, som dock borde ha bragt avtalsfrågan i ett helt nytt läge. Man berör inte den rad av förutsägelser som gjordes 1946 och nu ter sig absurda: talet om krisen i USA, som skulle hindra oss att handla med detta arma land, talet om ökad import från Ryssland — den är mindre nu än före andra världskriget —, talet om den välvilja rysarna skulle visa oss som tack för att en del av den svenska industrin under en följd av år fick arbeta för rysk räkning.

Även inom en del av oppositionen försvaras halvt om halvt rysskrediten. Svenska Dagbladet är tyst eller talar om den garanti som kontraktens uppgörande med svenska företagare innebär — som om det vore möjligt för dessa företagare att genom avslag på ryska anbud hävda det statsintresse som regeringen svikit. Om tystnaden eller undanflykterna kommer att dominera även vid denna riksdag, är det uppenbart att oppositionen sviker sin plikt lika väl som regeringen.